

ಕನ್ನಡ ಕಥಾ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ 'ಮಾಸ್ತಿ' - ಮಾನವೀಯ ನೆಲೆಯ ಸಾತ್ವಿಕ ಕತೆಗಾರ.

ಡಾ. ಶಶಿರೇಖಾ.ಎಸ್.

ಕನ್ನಡ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು.
ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ತುಮಕೂರು-572102

ಕರಿಬಸಣ್ಣ.ಟಿ.

ಕನ್ನಡ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು.
ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು ತುಮಕೂರು-572102

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ನವೋದಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ 'ಸಣ್ಣಕತೆ' ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ಆಶಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದ್ಧತೆ, ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣಾ ಮನೋಭಾವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಕೌಟುಂಬಿಕ ನೆಲೆಯ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ನೈತಿಕ ಭೂಮಿಕೆಯ ಸಂಘಟನೆಗಳು, ಸಮಾಜ ಮುಖಿ ಚಿಂತನಧಾರೆಗಳು ಮುಂತಾದವು ಸಣ್ಣಕತೆಯ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿ ವಿಭಿನ್ನ ಕತೆಗಳ ರಚನೆಗೆ ಕಾರಣವಾದವು. ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವೆಂದು ತನ್ನ ಆಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದ ತಾತ್ವಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದು 'ಸಣ್ಣಕತೆ' ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ದಾರಿಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿತೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಕೀ ವರ್ಡ್: ಸಣ್ಣಕತೆ, ಸುವಾಸಿನಿ, ಭಾರತ ಶ್ರವಣ, ಮಾಸ್ತಿ, ಮಾನವೀಯತೆ, ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ, ಕಲಾತ್ಮಕತೆ.

ವಿರೀಕೆ

ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕತೆಯು ನವೋದಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿತು. ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದವು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. 1900 ರಲ್ಲಿ 'ಸುವಾಸಿನಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾಯರ 'ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ತಾಯಿ' 'ಭಾರತ ಶ್ರವಣ' ಕಮಲಾಪುರದ ಹೊಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ' ಕತೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಮೊದಲು ಕತೆಗಳು ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದವು. ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆ ಮೆರಗು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು 'ಮಾಸ್ತಿ' ಅವರ ಕತೆಗಳ ಮೂಲಕವೆ ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿ.

'ಸಣ್ಣಕತೆ' ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದವರು ಮಾಸ್ತಿ. ನವೋದಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಮಾಸ್ತಿ' ಯವರ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆ, ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ, ಕಲಾತ್ಮಕತೆಗಳು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣಗೊಂಡಿವೆ. 1911ರಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ ಅವರ ಮೊದಲ ಕತೆ 'ರಂಗನ ಮದುವೆ' ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿತು. ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ ಬದಲಾವಣೆಯ ಕಾರಣ ಯುವ ಜನತೆಯಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕತೆಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ದೇಸಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವ ತನ್ನತನ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು

ಗುರುತಿಸುವ ಹಂಬಲವಿದೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ನೈತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಮಾನವೀಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಪಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಮೊದಲ ಕತೆಗಳು ಮುಗ್ಧತೆ, ಅನುಕಂಪ, ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಹಾಸ್ಯಮಯವಾಗಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 'ರಂಗನ ಮದುವೆ' 'ರಂಗಪ್ಪನ ದೀಪಾವಳಿ' 'ರಂಗಪ್ಪನ ಕೋರ್ಟ್‌ಶಿಪ್' ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾದರಿಯಾಗಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ರಸಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಮಾನವೀಯತೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕತೆಯನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗುವ ಕತೆಯು ಹರಟೆಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ವಸ್ತುವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಓದುಗನಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಾ ದೇಸಿ ಪರಂಪರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಂಬಿಕೆ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಮಾಜದಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ರಂಗಪ್ಪನ ಕೋರ್ಟ್‌ಶಿಪ್ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ರೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ಜನ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ರೀತಿ ನೀತಿ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬದಲಾಗುವ ಜನರ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ಮಾಸ್ತಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಂಗ್ಯ, ವಿಡಂಬನೆ ಹಾಸ್ಯಗಳನ್ನು ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಹಿತಮಿತವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 'ವೆಂಕಟರಾಯನ ಪಿಶಾಚ' ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಹೊಸ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೊಂದನ್ನು ನೀಡುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಮಾಸ್ತಿ ಅವರು ಕಥಾ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಕಥಾ ಹಂದರವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನುಭವಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠವಾಗಿದ್ದು ನಂಬಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಚ್ಯುತಿ ಬಾರದಂತೆ ಭಾರತೀಯ ಬದುಕು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮಾನವೀಯತೆ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಥೆ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಾಸ್ತಿ ಅವರು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸಲಿಲ್ಲವೇ? ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದಂತೆ ರಚನೆಗೊಂಡಿದೆ. ವೇಶ್ಯೆಯ ಕಥೆ ಆಧರಿಸಿ 'ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ನಾರಿ' ಕಥೆ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೇಶ್ಯೆಯ ಬದುಕಿನ ಆಳಗಳು, ಘೋರ ದುರಂತಗಳು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಗ್ರ ಶೋಧನೆಯಷ್ಟೇ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. 'ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ನಾರಿ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಾಯಕ 'ಮುಗ್ಧ' ಸಮಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಆತನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಅವಳ ಸ್ಥಿತಿ ವಿವರಿಸಲು ಮುಂದುವರಿದರೂ ಅದು ಸಹಜ ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದು ಹೊರಗಣ್ಣಿನ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಹೆಣಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಥಾನಾಯಕನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಶಯ ನಂಬಿಕೆ ಉಳ್ಳವನು ಮಾನವೀಯ ಅನುಕಂಪದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ವೇಶ್ಯೆಯ ಬದುಕಿನ ತಲ್ಲಣಗಳು ಶೋಧಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿದ್ಯಾಮಾನಗಳಿಗೆ ಒತ್ತಡಗಳಿಗೆ ಮಾಸ್ತಿ ಕತೆಗಳು ಹೆಸರಾಗಿವೆ. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮತಾಂತರ ಹುನ್ನಾರಗಳು ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಿ ಮಾಡುವ ಸಂಚುಗಳು ನಡೆದಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ವಸ್ತುವನ್ನಾದರಿಸಿ 'ಇಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಪು' 'ವಸುಮತಿ' ಕಥೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮತಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೆನ್ರಿ, ರಾಮಾಬೋಯಿ, ತಿಮ್ಮಾಬೋಯಿ ವಿರುದ್ಧ ಪರ್ಯಾದು ಹೂಡಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೊರೆ ಹೋದಾಗ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ನ್ಯಾಯ ಸಿಗುವ ಬದಲು ಕಳ್ಳತನದ ಆರೋಪ ಹೊರೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಗ್ಧರ ಮೇಲೆ ಮತಾಂತರ ಬಲೆ ಬೀಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಮಾಸ್ತಿ ಕಥಾ ತಂತ್ರ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು 'ಡೈರಿ' ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ತಂದು ನಾಟಕೀಯ ತಿರುವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಮನಸ್ಸುಗಳ ತಲ್ಲಣ, ಗೊಂದಲ, ತಳಮಳಗಳ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ.

'ಒಂದು ಹಳೆಯ ಕತೆ' ತೆಳುವಾದ ಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಸ್ತ್ರೀ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಸೋಲಬಾರದೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದ ಸನ್ಯಾಸಿಯೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಮರದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಇರುಳು

ಆಶ್ರಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅವಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲಗೊಂಡು ಅವನಿಗಿದ್ದ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಸನ್ಯಾಸಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಟ್ಟು ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗೆ ಉಳಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾಸ್ತಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬರಹಗಾರ ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಥವಾ ಅವುಗಳನ್ನು ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ತಿದ್ದಲು ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಲು, ಬದಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಅವರ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ವಿವೇಚನೆ, ಚಿಂತನೆ, ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಅರಿತು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾಸ್ತಿ ಕತೆಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ಜಡ್ಡುಗಟ್ಟಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ.

ಮಾಸ್ತಿ ಅವರ ಕಥಾ ನಿರೂಪಣೆಯು ಎರಡು ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ನೇರವಾದ ನಿರೂಪಣೆಯಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ತಮಗೆ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾವು ಓದುಗರ ಮುಂದಿಡುವಂತೆ ಚಿತ್ರಣವಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಮಾಸ್ತಿ ಅವರ 'ಜೋಗ್ಯೋರ ಅಂಜಪ್ಪನ ಕೋಳಿ ಕತೆ' 'ಚಿಕ್ಕವ್ವ' 'ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗ' 'ವೆಂಕಟಿಗನ ಹೆಂಡತಿ' 'ಮಲೆನಾಡಿನ ಒಂದು ಪಿಶಾಚಿ' ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

'ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಪ್ರಣಯ' ಕಥೆಯನ್ನು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಹೇಳಿದನೆಂದು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ ನಿರೂಪಕ ಬಹಳ ಸಹಾನುಭೂತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜೋಗ್ಯೋರ ಅಂಜಪ್ಪನೇ ತನ್ನ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಥಾ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಅಂಜಪ್ಪನ ಮಾತಿನ ಸೊಗಸು, ಬಣ್ಣಗಾರಿಕೆ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಚಿಕ್ಕವ್ವ ಕತೆಯನ್ನು ಊರಿನ ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು ಹೇಳಿದರೆಂದೂ ಶ್ರೀರಾಮ ನಿರೂಪಕರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನೆಂದು ಚಿತ್ರಣಗೊಂಡಿದೆ. 'ಮಲೆನಾಡಿನ ಒಂದು ಪಿಶಾಚಿ' ಕತೆಯು ಒಂದು ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವುದರಿಂದ ಆ ಸುತ್ತಲೂ ಈ ಕತೆ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಸ್ನೇಹಿತರೊಬ್ಬರು ರಾಮರಾಯರಿಗೆ ಕತೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವಂತೆ ನಿರೂಪಣಾ ತಂತ್ರವನ್ನು ಮಾಸ್ತಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಯಾರೋ ಯಾರಿಗೋ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದವನು ಮತ್ತೆ ಇನ್ನಾರಿಗೋ ನಿರೂಪಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಳು ಮೂಡಿಬರುತ್ತವೆ. ಕಥೆ ಹೇಳುವವರ ಪರಂಪರೆಯು ತಲೆಮಾರುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಧಮ್ಯ ಆಸಕ್ತಿ ತುಂಬಿದವ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ನಿರೂಪಣಾ ವೈಖರಿಯಲ್ಲಿ ಕತೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. 'ನಾನು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾತ್ರವಾಗಿಯೂ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಮಾಸ್ತಿಯವರ ನಿರೂಪಣಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. 'ಗೌತಮಿ ಹೇಳಿದ ಕತೆ' 'ಮೊಸರಿನ ಮಂಗಮ್ಮ' 'ಡೊಬಾಯಿ ಪಾದ್ರಿಯ ಒಂದು ಪತ್ರ' 'ರಂಗನಹಳ್ಳಿಯ ರಾಮ' 'ವೆಂಕಟಶಾಮಿಯ ಪ್ರಣಯ' 'ದಾಂಪತ್ಯದ ಹೊಸ ಪರಿ' 'ಜೋಗ್ಯೋರ ಅಂಜಪ್ಪನ ಕೋಳಿ ಕತೆ' 'ಇಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಪು' ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಣಾ ತಂತ್ರದ ಹೊಸ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವ ವಿಚಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಮಾಸ್ತಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ನೇರ ನಿರೂಪಣೆ ಇದೆ. ಮಾಸ್ತಿ ಅವರದು ಉದ್ದೇಗರಹಿತವಾದ ಸಮಾಧಾನದ ಶೈಲಿಯ ಬರಹ ಎಲ್ಲಾ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉದಾರವಾದ ಮಾನವತಾವಾದಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

‘ಜೋಗೋರ ಅಂಜಪ್ಪನ ಕೋಳಿ’ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯದಾನದ ಕುರಿತ ಎಚ್ಚರದ ನಿಲುವುಗಳಿವೆ. ‘ಜೋಗೋರ ಅಂಜಪ್ಪ’ ತನ್ನ ಊರಿನ ರಂಗಪ್ಪ ನ್ಯಾಯಾದೀಶನಾಗಿ ನೇಮಕವಾದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದು ಅತನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಲು ಬಂದು ತನಗಾದ ಅನ್ಯಾಯದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಸಾಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ಪೋಲೀಸು ಲಾಯರ್‌ಗಳ ಮಾತನ್ನಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಪರಾಧಿಯೇ ಅಲ್ಲವೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೋಳಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ಜೋಗಿಯ ಮೇಲೆ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಹೊರೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಜೋಗಿಯು ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಲು ಹೋಗಿ ಆಕೆಯು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮೋಸದ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಕೋರ್ಟ್ ಹಾಕಿದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜುಲ್ಮಾನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗದೇ ಜೈಲುವಾಸ ಅನುಭವಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾರಣವಾಗಿಯೇ ನಿರಾಪರಾಧಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಬಾರದು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅಂಜಪ್ಪ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವ ಮುನ್ನ ಅಪರಾಧಿಯು ಅಪರಾಧಿಯೇ ಅಲ್ಲವೇ ಎಂದು ವಿವೇಚಿಸುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

‘ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ನಾರಿ’ ನಾಗರತ್ನಸಾನಿ ಎಂಬ ವೇಶ್ಯೆಯೊಬ್ಬಳ ಕಥೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಾರಿಯರ ಬಗ್ಗೆ ಮೂಡುವ ಗಂಡಸರ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ನಿಲುವುಗಳು ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಣಗೊಂಡಿದೆ. ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಮೈಮರೆತು ಚಿಲ್ಲರೆಯನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸದೇ ಅನಂತರ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪ್ರಯಾಣಿಕ ಮತ್ತು ಸ್ಟೇಷನ್ ಮೇಷ್ಟ್ರು ಮಧ್ಯೆ ವಾಗ್ವಾದ ನಡೆದಾಗ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯನ ಪ್ರವೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಊರು ತಲುಪಿಸಲು ಮುಂದಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯನಿಗೆ ಆ ಹೆಂಗಸಿನ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳು ಅರಿವಾಗಲು ತಡವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯ ಮನೆಗೆ ಹೋದ ನಂತರವೂ ಆ ಹೆಂಗಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಆಕೆಯು ಮುಖ ಪರಿಚಯ ತನಗಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಹೆಂಗಸಿನಿಂದ ಕರೆ ಬಂದಾಗ ಆಕೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಅವಳೊಬ್ಬಳು ವೇಶ್ಯೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯನ ಸೇವೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯ ತಾನು ಆ ತರಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಕೆಯ ಮುಖ ಯಾರನ್ನೋ ಹೋಲುತ್ತದೆಯೆಂದು ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸ್ತ್ರೀತನ್ನ ತಾಯನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪೋಟೋ ತೋರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅದು ತನ್ನ ತಂದೆಯದು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಹೆಂಗಸನ್ನು ತಂಗಿ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಹೆಂಗಸಿನ ಮಗಳು ತನ್ನ ಮಗಳ ಹೋಲಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಅಚ್ಚರಿ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನಾಗರತ್ನಸಾನಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಮತ್ತೆ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೇ ಹೊಸ ಕನಸೊಂದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ‘ವೆಂಕಟಿಗನ ಹೆಂಡತಿ’ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಗೌರವ, ಪಾರಂಪರಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕುರಿತ ನಿಷ್ಠೆ ಆದರ್ಶಪ್ರಿಯತೆ, ಆದರ್ಶ ಪುರುಷನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವೆಂಕಟಿಗನಂಬ ಕೂಲಿಕಾರ ತರುಣ. ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಜೀವನ ಬೇಸರವಾಗಿ ತಿರುಪತಿಯಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ವೆಂಕಟಿಗನ ಹೆಂಡತಿ ರಂಗಿ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರದ ಆಸೆಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಸಾಹುಕಾರ ರೆಡ್ಡಿಯ ಸಹವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಕೇಳದೆ ರೆಡ್ಡಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸುತ್ತಾಳೆ. ವೆಂಕಟಿಗನು ರಂಗಿ ಅಮಾಯಕಳು, ಬುದ್ಧಿ ತಿಳಿಯದವಳು ಎಂದು ಕ್ಷಮಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಅವಳಿಗೆ “ತಿರುಗಿ ಎಂದೇ ಆಗಲಿ ನನ್ನ ಬಳಿ ಬರಬೇಕು ಎನ್ನಿಸಿದರೆ ಸಂಕೋಚ ಪಡದೆ ಹೊರಟು ಬಂದುಬಿಡು, ನಾನು ಅದುವರೆಗೆ ಕಾದಿರುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಸೌದೆ ಮಾರಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ವೆಂಕಟಿಗನು ರಂಗಿ ಒಂದು ಮಗುವಿನೊಂದಿಗೆ ವಾಪಾಸು ಬಂದಾಗ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಶ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೆಂಡತಿಯ ಹಿಂದಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಗೌರವಯುತ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಡುತ್ತಾನೆ. ಊರಿಗೆ ವಾಪಾಸಾಗದೆ ಅಪರಿಚಿತ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ವೆಂಕಟಿಗನದು ಧೀರೋದಾತ್ತ ಪುರುಷ ಪಾತ್ರ. ನಿರೂಪಕ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ವರ್ಗದವನು ಆದರೆ ವೆಂಕಟಿಗ ಕೆಳಜಾತಿಯ ಕೂಲಿಕಾರ ವರ್ಗದವನು ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಜೊತೆ ಬಾಳಿ ಅವನ ಮಗುವಿನೊಡನೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದರೂ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮರುಮಾತಿಲ್ಲದೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ವೆಂಕಟಿಗನ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿ. ಆದರೆ ಆದರೆ ನಿರೂಪಕನಿಗೆ ಇದು ಅಚ್ಚರಿಯ ವಿಚಾರ. ವೆಂಕಟಿಗನ ವಿಶಾಲ ಹೃದಯ, ಮುಗ್ಧತೆ, ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅತನ ಸಮಾಜದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಿಗನದು ಹೇಡಿತನ ಆಕೆಯ ಜುಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ತಂದು ಆಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಅತ್ತೆ ಇಬ್ಬರೂ ವೆಂಕಟಿಗನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ಹೆಂಗಸು ಯಾವುದೋ ಆಸೆಗೆ, ಮೋಹಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಚದುರಿ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಎಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಕರೆದು ತರುವುದು ಬೇಡವೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಅದೇ ಊರಿನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಆಕೆಯು ಬಾಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತಾನೆ. ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬಂದಾಗ ತಾನೇ ವಾಪಾಸಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಕಾಯುವ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಚಿಂತನೆ ಮಾನವೀಯ ನೆಲೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ವೆಂಕಟಿಗನಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಯಾವುದೇ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಲ್ಲ. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಹಿಂಸೆಯಾಗಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ತಾನು ಅನಾಥನೆಂಬಂತೆ ಬದುಕು ಸವೆಸುತ್ತಾನೆ. ಹೆಂಡತಿ ಮರಳಿ ಮಗುವಿನೊಂದಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೆಂಡತಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಅವಮಾನವಾಗಬಾರಬೆಂದು ತನ್ನ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಊರನ್ನು ತೊರೆದು ಪರಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮಗು ಅವನದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಕುತೂಹಲ ನಿರೂಪಕನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ವೆಂಕಟಿಗನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವಾಗ ತಾನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಬಾರದೆಂದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. ವಿದ್ಯಾವಂತನೆನಿಸಿಕೊಂಡವನಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯತೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೂಲಿಕಾರ ವೆಂಕಟಿಗನಿಗಿದೆ. ಶ್ರೀಮಂತ ಸತ್ತನೆಂದು ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದಾಗ ಕಣ್ಣಂಚಿನಲ್ಲಿ ಹನಿ ತಂದರೂ ಕೆಟ್ಟವ ಹಾಳಾದ, ಬೀದಿಗೆ ಬಂದ ಹಾವನ್ನು ಹೊಡೆಯದೇ ಬಿಡುತ್ತಾರೆಯೇ? ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆಯೇ? ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ರಂಗಿ. ವೆಂಕಟಿಗ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಉದಾತ್ತ ಚಿಂತನೆಯ ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯತೆಯ ಒಳ್ಳೆಯ ಪುರುಷನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಈ ಆದರ್ಶಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯತನಗಳ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿವೆ. ಈ ಕಥೆಯು ಮಾಸ್ತಿಯವರಿಗಿದ್ದ ಜೀವನದ ಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸ್ತ್ರೀ ಪರವಾದ ನಿಲುವುಗಳು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. 'ವೆಂಕಟಿಗನ ಹೆಂಡತಿ' 'ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ನಾರಿ' 'ಗೌತಮಿ ಹೇಳಿದ ಕಥೆ' ಮತ್ತು 'ಮೊಸರಿನ ಮಂಗಮ' ಈ ಮೂರು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೆಂಕಟಿಗನ ಹೆಂಡತಿ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವಂಥ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ 'ರಂಗಿ' ಮುಗ್ಧಳೇ ಆದರೂ ಶ್ರೀಮಂತ ತೋರಿಸಿದ ಆಮಿಷಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ತೊರೆದ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತಪ್ಪು ತಿಳಿದಾಗ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಸಂಸಾರ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಳಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯವಂತ ಸ್ತ್ರೀಯರಾಗಿ ಚಿತ್ರಣಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ನಾರಿ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸ್ತ್ರೀ ನಾಗರತ್ನಸಾನಿ ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವವಳು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯವಹಾರಿಕವಾಗಿ ನೋಡುವ ಈಕೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯನನ್ನು ಬೇಟಿ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ತನ್ನ ವೃತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯ ಅವಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ತನಗೆ ಆ ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳ ತಾಯಿಯನ್ನು ತನ್ನ ತಂದೆ ಉದ್ಧರಿಸಿದ್ದನೆಂದು ಅರ್ಥವಾದಾಗ ತಂಗಿ ಎಂದು ಸಂಭೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯನ ನಡತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆ ವೇಶ್ಯ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ತನ್ನ ಪಾಪವನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಬದಲಾಗುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೇನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. 'ಗೌತಮಿ ಹೇಳಿದ ಕಥೆ' ಯಲ್ಲಿ ಗೌತಮಿ ಆಶ್ರಮದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾಲಿನಿಯ ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಭಾರಧ್ವಜ ಮತ್ತು ದತ್ತನೊಂದಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯಳಾಗಿದ್ದ ಮಾಲಿನಿಯು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆ ತಾನೂ

ಗಂಡೆಂಬಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಳೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಹಿರಿಯರು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಸೂಚಿಸಿದಾಗ ಭಾರಧ್ವಜನನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದತ್ತನಿಂದ ದೂರ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಭಾರಧ್ವಜನೊಂದಿಗಿನ ಸ್ನೇಹ ಪ್ರೇಮವಾಗಿ ದಂಪತಿಗಳಂತೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬದುಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮದುವೆಗೆ ತಿಂಗಳಿರುವಾಗ ಭಾರಧ್ವಜ ಈಜುವಾಗ ಮರವೊಂದು ಬಡಿದು ದುರಂತಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಗಿ ಮಾಲಿನಿಯ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ದುರಂತ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾಲಿನಿಯು ಭಾರಧ್ವಜನನ್ನು ಮರೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ದತ್ತನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾಳೆ. ದತ್ತ ಆ ಆಶ್ರಮದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಸರ್ವ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾಲಿನಿಯ ಪ್ರೇಮ ಬಿಟ್ಟು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಆಕೆಯನ್ನು ತಾಯಿಯಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮಾಲಿನಿ ಬದಲಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಮಾಸ್ತಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿರೋಧಿಸದೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮೊಸರಿನ ಮಂಗಮ್ಮ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಮಂಗಮ್ಮನ ಧ್ವನಿಯಿದೆ. ಮಂಗಮ್ಮನ ಸೊಸೆ ಕೂಡಾ ಅಷ್ಟೇ ಜಾಣ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಮೊಸರನ್ನು ನಗರದ ವರ್ತನೆ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಮಂಗಮ್ಮ ನಿರೂಪಕಿಯ ಬಳಿ ತನ್ನ ಸಂಸಾರ, ಗಂಡ, ಸೊಸೆ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಜನರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಅವಳ ಸಂಕಟದ ಅನುಭವದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ತನಗೆ ಗಂಡನಿಂದ ಯಾವ ಸುಖವೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ ಮಂಗಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನನ್ನು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಬಳಿಯೇ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟು ನಗುನಗುತ್ತಾ ಇರಬೇಕು. ಒಳ್ಳೆಯ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ತಿನ್ನಲು ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಗಂಡ ತನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ ಬೇರೆಯವಳ ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನೋಯಿಸಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸೊಸೆ ನಂಜಮ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಜಗಳಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುವ ಮಂಗಮ್ಮ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಕಿದ್ದರೂ ಅವರು ಹೆಂಡತಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅತ್ತೆಯ ಕಿರಿಕಿರಿ ತಾಳಲಾರದೆ ಬೇರೆ ಹೋಗುವ ನಂಜಮ್ಮ ಅತ್ತೆಯ ಆದಾಯವನ್ನು ಬೇರೆಯವರು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಎಂದು ತಿಳಿದಾಕ್ಷಣ ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನು ಅಜ್ಜಿಯ ಕಡೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಮೊಸರು ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ತಾನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಜಾಣೆಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಣಗೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಮಂಗಮ್ಮನೇ ತನ್ನ ಸೊಸೆ ನಂಜಮ್ಮನಿಗೆ ಮೊಸರು ವರ್ತನೆ ಮನೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪರಿಚಯಿಸಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತಾಳೆ.

ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿ ಮಾನವೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳಗಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಅಗೌರವ ತರುವ ಯಾವ ಕಳಂಕವನ್ನೂ ಉಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಪಾತ್ರಗಳೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಓದುಗರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗುತ್ತವೆ. ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಒಬ್ಬ ಸಾತ್ವಿಕ ಬರಹಗಾರ. ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಕಥೆಗಳು ಮುಕ್ತಾಯವು ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾನವೀಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಓದುಗರಿಗೆ ಆದರ್ಶದ ಬದುಕನ್ನು ಭೋಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

- [1] ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ- ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
- [2] ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆ.- ಡಾ.ಎಸ್. ಪ್ರಸಾದಸ್ವಾಮಿ.
- [3] 'ಸಣ್ಣಕತೆ' ಸ್ವರೂಪ-ವಿನ್ಯಾಸ- ಡಾ.ಎಸ್. ಪ್ರಸಾದಸ್ವಾಮಿ.
- [4] ಮಾಸ್ತಿಯವರ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳು- ಎ.ಎನ್ ಮೂರ್ತಿರಾವ್.
- [5] ಶತಮಾನದ ಸಣ್ಣಕತೆ- ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಕಟಣೆ.
- [6] ಕಲ್ಪಿತ ವಾಸ್ತವ-(ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕತೆ) - ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ.
- [7] ಕನ್ನಡ ಸಣ್ಣಕತೆಗಳು- ಸಂಪಾದಕರು. ಜಿ.ಹೆಚ್. ನಾಯಕ.